

καὶ τῶν μεγαλοσταύρων. Μετὰ τούτους ἔρχονται οἱ νέοι παντός ὄπλου ἀξιωματικοί, οἱ ἰππῶται φρουροὶ καὶ οἱ τῆς ἐπίππου φρουρᾶς, κρατοῦντες ὑπὸ τὸν βραχίονα τὴν βαρεῖαν ἀετοφόρον περικεφαλαίαν. Οὐδὲ διαπρέπουσιν ὀλιγώτερον οἱ Κοζάκοι μὲ τὰς ἀργυρᾶς αὐτῶν φυσεκοθήκας, οἱ κόκκινοι λογγοφόροι, οἱ πράσινοι Οὐσάροι τοῦ Γρόδνο καὶ οἱ ἀσπρόχρσοι τῆς φρουρᾶς. Μεταξὺ αὐτῶν κυκλοφοροῦσιν ἀθροῦθως οἱ ἀκόλουθοι τῆς Τζαρίνας καὶ οἱ πτεροστόλιστοι δρομεῖς, οὐδ' ἔλλειπουσι μαῦροι φέροντες πλουσίαν ἀνατολικὴν στολήν. Τὸ μόνον ἀποκλειόμενον ἀπὸ τὸ χειμερινὸν ἀνάκτορον ἔνδυμα εἶναι τὸ μαῦρον φράκον τὸ ἐπιτρεπόμενον κατ' ἐξαιρέσιν εἰς τὸν ἀξιοτίμιον πρέσβυν τῆς Ἀμερικῆς.

[Ἐπεταὶ συνέχεια]

VOGÜE

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΣΤΕΦΑ¹

Ἦθη Ἐπαρχιακά.

«Ἐντεκα ὥρες κοντεύουσε, δὲν πᾶς κομματί νὰ σιγουρισθῆς :

— Τώρα-τόρα» ἀπήντησε γοργὰ ἡ γραῖα, βιαζομένη νὰ συνεχίσῃ τὴν ἡμιτελῆ τῆς φράσιν.

«Ἐκατάλαβα» ὑπέλαβεν ἡ Μαργαρίτα «θενᾶρθη ὁ Τόττης καὶ θὰ παρησιασθῆς μ' ἐφ' ὅτ' ὁ κοντογοῦνι ποὺ ζεῖει !»

Καὶ πλήρης ἀθυμίας ἐκίνησε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς.

«Μὴν κἀνης ἔτσι, γυιέ μου, καὶ ἄν ἔρθῃ ντένου-μαι» εἶπε τότε ἡ κυρὰ Γιακουμάκινα. «Ἄδᾶ δὲν εἶσαι ἐσὺ νάν τονε δεχτῆς ;

— Καλά, ὅπως ὀρίζεις !» ἀπήντησεν ἡ νεᾶνις, κλείουσα τὴν θύραν.

Τὸ δωμάτιόν τῆς ἦτο τὸ μόνον μέρος τῆς σκοτεινῆς αὐτῆς οἰκίας, εἰς τὸ ὁποῖον εἰσῆρχετο περισσότερον, ἔλεγε, φῶς. Ἐν ἀνάκλιντρον ἀπὸ καρυδόξυλον μὲ στρωσίδια ἀπὸ κόκκινον βαμβακερὸν ὕφασμα καὶ δύο ἱματιοθήκαι, κομὰ καιουρηγῆ, στιλπνά, μὲ πολλὰ συρτάρια καὶ μετάλλια κοσμήματα, ἀπετέλουν ἀντίθεσιν ζωηρὰν πρὸς τᾶλλα ἐκεῖ ἀμαυρὰ καὶ παλαιὰ ἐπιπλα. Αὐλαῖα κόκκινη καὶ αὐτὴ καὶ ἀπὸ τὸ ἴδιον πρόστυχον ὕφασμα, ἀπέκρυπτε τὴν κλίνην τὴν παρθενικὴν, μικρὰ δὲ διαφανῆ παραπετάσματα κεντητὰ, ἐκάλυπτον τὰ ὑαλώματα τοῦ μόνου παραθύρου. Τραπεζιον σκεπασμένον μὲ πολύχρωμον ἰνδιάναν, ὑπεβάσταζε τὰ διάφορα τῆς ἐργασίας ἀντικείμενα, ἀπὸ τῆς ὀροφῆς, δὲ ἀνηρημένον κλωβίον ἐπιμηκεῖς ξύλινον ἐνέκλειεν—ἄλλη λατρεία τοῦ τόπου αὐτῆ, —μικρὸν κατακίτρινον κανάριον, ἄνοστον καὶ λάλον. Ὑπεράνω τοῦ ἀνακλίντρον μία εἰκὼν, καὶ ὑπεράνω τοῦ τραπέζιου εἰς καθρέπτῃς. Πλησίον τοῦ καθρέπτου ἐκρέματο ἔν μακτρον. Νιπτῆρ ἐκεῖ-μέσα δὲν ὑπῆρχεν. Ἡ Μαργαρίτα ἐνίπτετο εἰς τὴν κάμαραν τοῦ νόου τῆς ἢ ἀπλωστέρα εἰς τὸν νεροχύτην τοῦ μαγειρείου.

Ἐκάθισεν εἰς τὴν συνειθισμένην τῆς θέσιν πλη-

σίον τοῦ παραθύρου καὶ ἀνέλαβε τὴν ταινίαν τοῦ κεντήματός τῆς. Ἄλλὰ πρὶν τελειώσῃ ἀκόμη μίαν τρύπαν τοῦ σχεδίου, τοῦ ἐξωγραφημένου διὰ μολυβδίδος, ἠγέρθη ἐπὶ τοῦ ἐνός ποδός, ἔκαμψε τὸ γόνυ τοῦ ἄλλου ἐπὶ τοῦ καθίσματος καὶ ἐπρόβαλεν εἰς τὸ παράθυρον, στηρίζουσα τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ στενοῦ προσκεφαλαίου, ἐστρωμένου καθ' ὄλον τὸ μῆκος τοῦ βάρθου. Ἡ προφύλαξις αὕτη δὲν εἶνε περιττὴ εἰς μέρη ὅπου τὸ παράθυρον εἶνε ἐκτάκτως προσφιλές εἰς τὰς νέας γυναῖκας καὶ μάλιστα τὰς μὴ ἐξερχομένας, χωρὶς τὸ προσκεφάλαιον αὐτὸ καὶ ὁ κόπος διὰ τὰς χεῖρας θὰ ἦτο περισσοῦς καὶ ἡ τριβὴ διὰ τὰς χεῖριδας ἐπιβλαβεστάτη.

Ἡ Μαργαρίτα προσεπάθησε νὰ φαιδρυνθῆ παρακολουθοῦσα διὰ τοῦ βλέμματος τοὺς ἀραιοὺς διαβάτας καὶ τὰς μικρὰς σιηνὰς τῆς ὁδοῦ. Στενὸς ὁ δρόμος, ὥστε μετὰ βίας νὰ χωρῆ μίαν ἀμαξάν ἢ ἔν κάρρον, καὶ σχολιός, ὥστε αἱ οἰκίαι τοῦ ἐνός ἄκρου νὰ μὴ φαίνωνται ἀπὸ τοῦ ἄλλου, ἦτο ἔν ἀπὸ τὰ πολλὰ καντούνια, τὰ ὁποῖα ἐκβάλλουν εἰς τὴν παράλιον λεωφόρον τοῦ Ἄμμου. Ἐφαίνετο λοιπὸν ἐκεῖθεν, ἀντιτιθέμενον πρὸς τὴν σκιάν του καὶ συνεσφηκωμένον μεταξὺ τῶν δύο τελευταίων οἰκιῶν, ἔν μέρος ἠλιοφώτιστον καὶ πολυάνθρωπον τῆς ἀνοικτῆς λεωφόρου, περατούμενον μέχρι τοῦ λευκοῦ πεζοδρομίου τῆς προκουμίας, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἤρχιζε, πρὸς τὸν οὐρανὸν θὰ ἔλεγε ἀνερχομένη ἡ γαληνιαία θάλασσα, ἐφ' ἧς ἔπλεον σιγὰ δύο-τρία ἀλιευτικὰ πλοιάρια. Αἱ οἰκίαι τοῦ δρόμου αὐτοῦ ἦσαν αἱ περισσότεραι πτωχικαί, μικραὶ καὶ μονώροφοι, μὲ πράσινα ὡσεπιτοπλεῖστον παραθυρόφυλλα καὶ μὲ φρεσκάδες, λείψανα ἀκόμη τοῦ θέρους, μεγάλα δηλαδὴ πλάσινα ξύλινα, ἐπὶ τῶν ὁποῖων αἱ νοικοκυραὶ τεντόνου πανίον λευκὸν καὶ κρεμοῦν ὡς σκιάδας πρὸ τῶν παραθύρων· πλεονάζουν δὲ καὶ ἐδῶ τὰ χαμόγεια, οἰνοπωλεῖα τὰ περισσότερα, ἀπὸ τῆς θύρας τῶν ὁποῖων προβάλλει ἡ ἄκρα ἐνὸς πάγκου καὶ—τὸ σύνθηες κόσμημα τῶν περισσότερων δρόμων τῆς οἰνοφίλου πόλεως, —μικρὰ σημαῖα κόκκινη, μὲ καλάμινον κοντόν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀναγράφεται ἡ τιμὴ τοῦ πωλουμένου οἴνου.

Ἄλλὰ τὸ ἐξαιρετικὸν τοῦ καντουνοῦ αὐτοῦ ἦτο ὅτι ἡ μία σειρὰ τῶν οἰκιῶν, ἀκριβῶς ἀπέναντι τῆς οἰκίας Στέφα, διηνοίγετο πρὸς πλατεῖαν μικράν, τετράγωνον καὶ πλακόστρωτον, τὴν μίαν πλευρὰν τῆς ὁποίας κατεῖχεν ἐξ ὀλοκλήρου ἡ ἐκκλησία τῆς Παναγίας, μὲ τὸ πάνοπτον κωδωνοστάσιόν τῆς. Ἐκ τῶν ὠραιότερων ἐλληνικῶν ἐκκλησιῶν ποῦ εἴμπορεῖ κανεὶς νάπαντῆσῃ, προβάλλει ἐκεῖ τὴν ἤρεμον καὶ μεγαλοπρεπῆ ἐν τῇ ἀπλότητί τῆς πρόσοψιν, τεφρὰν μὲ κυανὰ ἐπιχρίσματα, μὲ τὴν κατάγλυφον καὶ καταστόλιστον θύραν καὶ τὰ ψιδωτὰ παράθυρα, ἐπιδεικνύει δὲ παραπλευρῶς τὸν ὄγκον τοῦ ὑψηλοῦ ἐκείνου πύργου, τοῦ ὁποῖου ἡ κωνοειδῆς σταυροφόρος κορυφὴ φαίνεται ὡς διατρυπῶσα τὸν οὐρανόν—σύνολον γιγαντιαῖον ἀναλόγιως τοῦ στενοῦ χώρου, τὸ ὁποῖον καθιστᾷ οἰνεὶ νάνους συνεσταλμένους καὶ πτήσσοντας τοὺς πέριξ τῆς πλατείας οἰκίσκους. Μία βρύσις, πλησίον τῆς ἐκκλησίας, συνήθροισεν ὡς τὸ ἐλυσιτικώτερον συνεντευ-

¹ Ἰδε σελ. 1

κτῆριον τὰς γραιάς καὶ τὰ παιδία τῆς συνοικίας, καὶ ἔβλεπε ἐκεῖ περίξ παρατεταγμένους κἀδδους καὶ στάμνας καὶ βαρέλια, ἀναμένοντα τὴν σειρὰν νὰ γεμίσουν ἀπὸ τὸν ἕνα καὶ μόνον κρουόν, ἐν ᾧ τὰ παιδία καὶ αἱ κορασιδὲς ἐκυνηγοῦντο κυλίοντα τὰς στεφάνους των, αἱ δὲ γραιαὶ μὲ στυγνὴν ὄψιν ἰνεκοῖνον πρὸς ἀλλήλας τὰ νέα. Τὰ ζῶα τῶν χωρικῶν ἦσαν δεμένα κατὰ στίχους μακροὺς ἐξωθεν τῶν οἰνοπωλείων, καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ, μέσα δὲ οἱ αὐθένται των, πρὶν ἀναχωρήσουν διὰ τὴν ἐξοχὴν, καθήμενοι περὶ τὸ πρόγευμα, τὸ ὁποῖον ἔβρεχεν ἄφθονος οἶνος, συνεζήτουν μὲ φωνὰς καὶ βλασφημίας διὰ τὰ πολιτικὰ τοῦ χωρίου των. Οἱ ὑπρέται τῶν ἐκεῖ πλησίον μαγειρείων, περιερχόμενοι τὰ οἰνοπωλεία ταῦτα, τὰ χωρὶς ὑπρέτην γενικῶς, μετέφερον τὰ παραγγελλόμενα φαγητὰ, ζωμὸν κοιλίας προπάντων, μὲ λιπαρὰν κιτρινήν ἐπιφάνειαν, ἢ ἀπῆγον κενὰς τὰς γαθάθας καὶ τὰ πινάκια καὶ τὰ χάλκινα νομίσματα. Ἄλλα παιδία μετέφερον ἄρτους διὰ χειραμαξίων διτρόχων ἢ διὰ κανίστρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ κορασιδὲς γυμνόποδες ἐπέστρεφον ἀπὸ τὴν βρῦσιν κρατοῦσαι μετὰ κόπου γεμάτους τοὺς κἀδδους των ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς στεφάνης, ἐν ᾧ, δρομαῖαι ἐκ τοῦ βάρους, ἰχνογράφουν τὴν πορείαν των διὰ γραμμῆς ὑδατίνης ἐκ τοῦ διαρρέοντος ἀγγείου. Ἐνίοτε ἐπεφάνετο πωλητῆς ὀπωρῶν κρατῶν ἐδῶθεν τὴν κάλαθον καὶ ἐκείθεν τὸν ζυγὸν καὶ ἐκθειάζων μὲ περιπάθειαν τὸ ἐμπόρεμά του :

— Σταφύλια περγουλίσια ! σταφύλια περγουλίσια ! ὦ !

ἢ πλανόδιος πραγματευτῆς τὴν κανίστραν φορτωμένος καὶ ἀγγελλόμενος μὲ τὸν σιδηροῦν πῆχυν, τὸν ὁποῖον κροτεῖ ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου, ἢ ἔβραϊος διαλαλῶν μὲ ἀηδῆ ρινοφωνίαν τὰ ἐκ λευκοσιδήρου ἀγγεῖά του τάντανακλῶντα τὸν ἥλιον. Καὶ μεταξὺ τοῦ κόσμου τοῦ χυδαίου αὐτοῦ καὶ ἀραιοῦ, διέβαινον ἀραιότεροι πολὺ καὶ ἄνθρωποι καλλιτέρας τάξεως, ὑπάλληλοι ἢ ἔμποροι σπεύδοντες εἰς τὰς ὑποθέσεις των, ἰατροὶ ἐπισκεπτόμενοι τοὺς ἀσθενεῖς των καὶ νέοι ἄργοι καὶ κομφοὶ δι' ἄλλας αἰτίας. Αὐτοὺς τοὺς παρηκολούθουν μετὰ προσοχῆς καὶ περιεργείας εἰς τὸ παραμικρὸν δὲ κτύπημα τακουνοῦ εὐγενεστέρου, ἢ ὠραία νεᾶνις ἢ ὑφαίνουσα ἐσταμάτα τὸν ἀργαλιὸν καὶ ἐπρόβαιναν εἰς τὸ παράθυρον, ἢ δὲ κακὴ πενθερὰ ἢ λοιδοροῦσα ἀπὸ πρῶιας τὴν νύμφην της, κατεβίβαζε τὴν ὄξειαν νευρικὴν φωνὴν διὰ νὰ χαιρετίσῃ . . .

Ἐνα τακοῦνι τέτοιο ἐπερίμενε σήμερα ἡ Μαργαρίτα εἰς τὸ παράθυρον, νάκουσθῆ ἐκεῖ καὶ νὰ τρομάξῃ τὴ γειτονιά. Χθὲς τὸ βράδυ τὸν εἶχαν συναντήσῃ στὴν Πλατεῖα Ροῦγα ποῦ πήγαιναν νὰ ψωνίσουν καὶ τοὺς εἶπεν ὅτι θὰ ἔλθῃ νὰ τοὺς ἐπισκεφθῇ. Ὅστερ' ἀπὸ τόσα χρόνια . . . Πῶς μεγάλωσε, πῶς ψήλωσε, πῶς ἐγένειεν ! Ἐστάθηκε ἀδύνατο νὰ τον γνωρίσουν. Καὶ ποῖος τῶλπιζε πῶς ἀπὸ κεῖνο τὸ λιγνὸ-λιγνὸ καὶ μαζωμένο παιδί, — ὅπως τὸν θυμᾶται καλὰ ὅταν ἦταν καὶ οἱ δύο συμμαθηταὶ ἀγαπημένοι εἰς τὸ σχολεῖον τῆς νόνας, — θᾶβραϊνα σήμερα ἕνας Τόνης ἴσια μ' ἐκεῖ πάνου, ἄντρουκλας ποῦ τρέμ' ἢ γῆ σὰν περπατῇ . . . Καὶ

ὅταν τὸν παρέβαλλε μὲ τὸν Νιόνιον, ποῦ ἤθελαν νὰ της δώσουν, ὁ Νιόνιος ἐξητελιζέτο, ἐξεμηδενίζετο. Δὲν ἤξευρε πῶς νὰ διώξῃ ἀπὸ τὸ πνευμά της τὴν ὀχληρὰν αὐτὴν καὶ ἐπίμονον εἰκόνα. Καὶ ὅμως ἀπὸ χθὲς ἔκκμυεν αἰωνίως καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ τὴν σύγκρισιν αὐτὴν, ἢ ὁποῖα ἐκράτει τὰ νεῦρά της εἰς μίαν διαρκῆ ἔντασιν, τὴν αἰτίαν τῆς ὁποίας, καὶ αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ ἂν ἠρωτᾶτο, δὲν θὰ ἤξευρε νὰ εἶπῃ καλὰ-καλὰ. Διότι, ἐν' ἀρχοντόπουλο σὰν τὸν Τόνη, ἦτο βεβαίως ὄνειρον, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἐτόλμα ἢ πτωχὴ αὐτὴ νὰ παραδοθῇ ἄλλ' οὔτε πάλιν μέχρι τοῦ Νιόνιου θὰ κατεδέχετο ποτὲ νὰ καταβῇ. Καὶ ἂν αὐτὸς τῆς ἦτο γραμμέμενος ἀπὸ τὴν τύχην, θὰ ἐπροτίμα πολὺ καλλίτερα τοὺς τοίχους τοῦ Μοναστηρίου, τοὺς ὑψηλοὺς ἐκείνους καὶ τυφλοὺς, τοὺς ὁποίους ἔβλεπε μὲ τόσῃ φρίκην, ὅσες φορές ἐπερνοῦσε ἀπὸ τὴν Μητρόπολιν.

*

Ἐσκέπτετο, ἐκέντα καὶ ἔβλεπε κατὰ διαλείμματα εἰς τὸ παράθυρον . . . Ἐπὶ τέλους ἐφάνη ἐρχόμενος ἀπὸ τὸν Ἄμμον καὶ φράσων μὲ τὸ πλατύ του σῶμα σχεδὸν ὀλόκληρον τὸ στόμιον τοῦ καντουνοῦ ὁ Τόνης Τοκαδέλος. Πιστὸς εἰς τὸ λόγον του, μπράβο . . . Ἡ Μαργαρίτα τὸν παρηκολούθησεν ὀλίγον καὶ εἰσῆλθε νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν νόνα της καὶ νὰ σύρῃ τὸ σχοινίον μὲ τὸ ὁποῖον ἦνοιγεν ἢ ἐξώθυρα. Ἄλλὰ πρὶν ἀκόμη ἐτοιμασθῇ ἡ νόνα, ὁ Τόνης εὐρίσκετο εἰς τὴν κλίμακα, ἢ δὲ Μαργαρίτα παρὰ τὴν ξυλίνην κιγκλίδα, τῷ ἔτεινε τὴν μικρὰν παχουλὴν χεῖρα, μὲ μειδιᾶμα γλυκύ.

«Καλῶς ἐκόπιασες . . .

— «Μπᾶ ! μπᾶ ! μπᾶ καλὸ στὸν κόντε μου ! μπᾶ καλὸ στὸν ἀφέντη μου ! καὶ ποῦ νὰ σὲ γνωρίσω ἐγὼ, ἂν δὲ μοῦ το λέγανε !» ἀνέκραξεν εὐθύς καὶ ἡ σίόρα Νένε μὲ τὴν σδυμένην της φωνήν, ποῦ μόλις ἤκουε τὰς λέξεις, καὶ ἔτρεξεν εἰς ὑποδεξίωσιν τοῦ παλαιοῦ της παιδιοῦ, τὸ ὁποῖον σήμερον ἠναγκάσθη νὰ σκύψῃ πολὺ-πολὺ διὰ νὰ σφίξῃ τὴν ἠκρωτηριασμένην της χεῖρα. Ἡ ταλαίπωρος γραιά, ἔχουσα ἀκόμη ναπὰς τὰς συγκινήσεις τοῦ παραμυθιοῦ, ἀλλὰ καὶ πράγματι συγκινηθεῖσα ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ νέου, κατάρθρωσε νὰ εὐρῇ δύο ἰσχνὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα μόλις ὕγραναν τὰ βλέφαρά της. Ἄλλοίμονον ! Εὐρίσκετο εἰς τὴν ἡλικίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν στεριεύουν αἱ πηγαὶ τῆς εὐαισθησίας καὶ μετὰ βίας πλέον εἰμπορεῖ ἡ γυνὴ καὶ νὰ κλαύσῃ.

«Αἱ, πῶς τὰ περνᾶς λοιπόν, σίόρα Νένε ;» τὴν ἠρώτησεν ὁ Τόνης.

«Αἱ, σὰ γρηά . . . δὲ με βλέπεις ; Τώρα, παιδάκι μου, τὸ ἕνα μου πόδι ἐμένανε βρίσκεται στὸν τάφο . . .

— Ἄ μπᾶ μπᾶ, μὴν τα λὲς αὐτὰ τὰ λόγια ! Οὐ, εἶνε πολὺ νωρὶς ἀκόμα. Ἄπο τὸρα ; . . . Ὡς πὸσω χρονῶν εἶσαι, δὲν μου λὲς ;»

Ἡ Νένε προσήλωσε τοὺς ὑαλώδεις ὀφθαλμούς της εἰς τὸ κενόν.

«Ἄ, μὰ πρέπει νὰ ἦμαι καμμία ἐβδομηνταρία . . .»

Καὶ πρέπει νὰ ἦταν καμμία ἐνενηνταρία . . . Ὁ Τόνης ἐγέλασε καὶ ἀπήντησε.

«Βλέπεις; Ἐπὶ ἔσαι νέα ἀκόμα. Ἰσα μὲ τα ἑκατό, ἔχουμε ἀκόμα τριάντα χρόνια ἀκούς; Τριάντα χρόνια εἶνε μία ζωὴ... ἐβδομηῆντα... ὀγδόντα... ἐνενηῆντα... ἑκατό...»

Καὶ ἐστράφη νὰ χαιρετίσῃ τὴ σιόρα Γιακουμά-
καινα, ἡ ὁποία εἰσῆρχετο μὲ τὸ καινούργιο της κον-
τογοῦνι, — ἀπὸ μαύρην ἰνδιάναν μὲ μικρὲς ἄσπρες
κοκκίδες, — καὶ ἔτεινε τὰς ἀγκάλας της ἀκτινοβο-
λοῦσα εἰς τὸν ἥλιο της, εἰς τὸ καμάρι της, εἰς τὰ
μάτια της τὰ δυό... τὸν κόντε της, πού δέν τους
ἀλησμόνησε, πού τους ἐκαταδέχτηκε, πού τους
ἔκαμε τὸ ὄνορε... πού τους ἀγαπάει ἀκόμα...
Κάμε τὸν καρὲ τοῦ παιδιοῦ, Νένε μου!...

Ἡ σιόρα Γιακουμάκαινα ἦτο ἀγαθὴ καὶ ἀπλοϊ-
κὴ. Ἄλλ' ὅσο καὶ ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι ἠσθάνετο
ὅσα ἔλεγε, δὲν εἰμποροῦμεν νὰ μὴ παρατηρήσωμεν
τὴν ὑπερβολὴν τῆς κολακείας εἰς τὴν δεξίωσιν μιᾶς
γυναικὸς τοῦ λαοῦ πρὸς ἓνα ἀριστοκράτην. Εἰς τὰ
κινήματά της, εἰς τοὺς λόγους της, εἰς τὸ ὕφος της,
διαφαίνεται ἡ δουλικὴ αὐτῆ κολακεία ἐνώπιον τοῦ
κόντε, τοῦ ἄλλοτε κυρίου τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς, τῆς
περιουσίας της. Ζῶσα ἀκόμη εἰς τὸ παρελθόν, ὅταν
ἡ κοινωνία ἐχωρίζετο διὰ σιλικῶν τειχῶν εἰς τάξεις
καὶ ὑπερόπται ἀριστοκράται ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ τρα-
χήλου τῆς περιφρονημένης αὐτῆς γλεμπάγιας, ἐφέ-
ρετο ὅπως ἔβλεπε καὶ τὸν πατέρα της νὰ φέρεται
καὶ τὸν πενθερόν της, ὁ ὁποῖος μέχρι τῆς τελευταίας
του ἡμέρας ὁσάκις διήρχετο ἀπὸ τοῦ παρὰ τὴν
Πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Μάρκου καφενεῖου, ἐν ᾧ
συνηθροίζοντο οἱ ἀριστοκράται, ἐθεώρει χρέος τοῦ
νὰ χαιρετίσῃ τὴν σκούφιαν του, ὅπως ἄλλοτε ὅταν ἂν
δέν τὸ ἔκαμνεν, ἐξυλοκοπεῖτο. Περὶ τῶν ἐλευθεριῶν
τὰς ὁποίας ἐδῶρει τὸ κυανόλευκον ἐκεῖνο πανίον, τὸ
ἀναπετασθὲν μὲ τὸσον ἐνθουσιασμόν ἐπὶ τοῦ ἐνετι-
κοῦ φρουρίου, δέν εἶχε καὶ πολλὰς εἰδήσεις ἡ σιόρα
Γιακουμάκαινα. Ποῦ νὰ πιστεύσῃ πλέον αὐτὴ κατὰ
βάθος — καὶ ἠμποροῦσε νὰ τῆς το ἔλεγε ὅσον ἤθε-
λες, — ὅτι ὁ Τόνης ὁ γιὸς τοῦ κόντε Ρικάρτου
καὶ ἔγγονος τοῦ κόντε Παύλου Τοκαδέλου, πού
ἐτρόμαζε μὲ τὰ πλούτη του καὶ μὲ τὴ δύναμίν του
τῆ χώρα, ἦταν σήμερα ὅμοιος καὶ ἀπαράλλακτος
μὲ τὸν τελευταῖο χαμᾶλη καὶ χειρότερος μάλιστα,
ἂν κατὰ τύχην, ὄχι πολὺ σπανίαν, ἤθελε χάσει τὴν
περιουσίαν του...

Ἀπεναντίας τοῦ νέου πνεύματος τὴν πνοὴν ἐδύ-
νατό τις νὰ αἰσθανθῆ ἀμέσως εἰς τῆς Μαργαρίτας
τὴν συμπεριφορὰν. Νέα καὶ κομψή, λάμπουσα ἐκ
τῆς χρυσῆς της ὠραιότητος καὶ ἐρματισμένη διὰ
καλῆς προικῆς, ἐφαίνετο ὡς νὰ εἶχε συναίσθησιν
ἀκριβοῦς τῆς θέσεώς της καὶ τῆς ἀξίας της καὶ ὡς νὰ
περιεφρόνει πρὸ τοῦ μέλλοντος καὶ τοῦ παρόντος
τὸ παρελθόν. Μὲ μειδιάμα ἐπὶ τῆς μορφῆς της ἐρά-
σμιον, ἀλλὰ σοβαρόν καὶ μὲ πολλὴν ἀξιοπρέπειαν,
ἐκάθητο ἐκεῖ ἐπὶ μιᾶς ἔδρας ἀνέτως καὶ ἀπετεινετο
πρὸς τὸν νέον, ὡς ἴση πρὸς ἴσον, ἐξίσου τιμῶσα διὰ
τῆς εὐνοίας της ὅσον καὶ τιμωμένη ἀπὸ τὴν ἐπί-
σκεψιν ἐκείνην. Ὁ Τόνης τὸ ἐνόει καλὰ καὶ ἔβλεπε
τὴν κόρην μὲ μεγάλην του ἀπορίαν. Διότι θαῦμα
τῷ ἐφαίνετο πῶς ἔμαθε νὰ ἔχη ἀέρα τοιοῦτον με-
γαλείου ἢ κόρη τοῦ λαοῦ, ἡ ὁποία ἀνεστράφη ἐντὸς

τῆς οἰκίας ἐκείνης, μεταξὺ τῶν ταπεινῶν ἀνθρώπων
καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν συναναστροφῶν τῆς γει-
τονείας. Δὲν ἐθαύμαζε δὲ ὀλιγώτερον καὶ τὴν φυσικὴν
τῆς ἀνάπτυξιν, ἐκ τῆς ὁποίας τίς οἶδεν ἂν ἄλλος
δὲν θὰ ἐπεξήγει καὶ τὴν ἠθικὴν. Κοντὴ μάλλον ἀλλὰ
σωματώδης, ἐπεδείκνυε τὰς ἀμέμπτους στρογγυλό-
τητας τῶν βραχιόνων, τῶν στήθων της καὶ τῶν
κνημῶν, τὰς ὁποίας προεδίδεν ἡ βραχεῖα οἰκιακὴ
ἐσθῆς. Τὸ αὐστηρῶς μαῦρον τῶν ἐνδυμάτων της, τὸ
χρῶμα τὸ ὁποῖον ἀπὸ τοῦ θανάτου τῶν γονέων της
δὲν ἀφῆκεν, ἀνεδείκνυε τὸ πυρρόν της τρίχωμα καὶ
τὴν ἔκτακτον λευκότητα τοῦ προσώπου της καὶ τῶν
χειρῶν, τὴν ἐσπαρμένην δι' ἀραιῶν ὠχροτάτων ἐρη-
λίδων, χαριτωμένον. Τὸ ἄνω χεῖλος, ἀνασηκωμένον
ὀλίγον ὥστε νὰ φαίνωνται καὶ εἰς τὸ ἐλάχιστον μει-
διάμα οἱ ἐπάνω τομεῖς, οἱ συμπαθῶς προεξέχοντες,
προεδίδεν εἰς τὴν φυσιογνωμίαν τῆς κόρης ἔκφρασιν
ιδιόζουσαν τόλμης, πείσματος, θελήσεως — τὴν ἔκ-
φρασιν ἡ ὁποία ἀσθενεστέρα τὴν ἐχαρκτηρίζε καὶ
παιδίον ἀκόμη, ὅπως ὁ Τόνης τὴν ἐνθυμεῖται καλὰ,
δυό-τρία ἔτη μεγαλύτερός της αὐτός, πού ἐκάθητο
μαζὶ μὲ τὰλλα παιδιά ἐκεῖ εἰς τὰς ἰδίας βαθμίδας
καὶ ἐπαίζαν μὲ τὰ κονδύλια καὶ μὲ τὰ κουκού-
δια... Καὶ συνεδαυλίζοντο ὁλοὲν αἱ ἀναμνήσεις
τοῦ νέου, καὶ ἐπέστρεφεν εἰς τὸ παρελθόν, βλέπων
τὸν χρόνον ὅπου διήλθε τὰς παιδικὰς του ἡμέρας τὰς
εὐτυχεῖς, τοὺς ἀνθρώπους μετὰ τῶν ὁποίων συνέ-
ζησε καὶ τοὺς ὁποίους ἠγάπησεν. Εἶχον περάσει
δεκαπέντε χρόνια χωρὶς νὰ μεταβληθῆ τίποτα σχε-
δὸν ἐκεῖ μέσα. Ὡμίλει πρὸς τὴν Γιακουμάκαιναν
καὶ πρὸς τὴν Νένην καὶ ἐνόμιζεν ὡς νὰ ἦτο χθὲς
μόλις πού ἐχωρίσθησαν γραιῖα καὶ τότε, γραιῖα
καὶ τόρα. Καὶ σήμερον ὡς ἄλλοτε αἱ βαθμίδες καὶ
τὰ σκαμνία ἦσαν γεμάτα ἀπὸ παιδιά, τὰ ὁποία
τὸν παρετήρουν σιωπηλὰ μετὰ περιεργίας. Τὰ πα-
λαιὰ ἐπιπλα ὅλα εἰς τὴν θέσιν τῶν αἰ καρέκλαι
κατὰ μῆκος τῶν κιγκλίδων τῆς κλίμακος, τὸ πα-
λαιὸν κομμὸν ἀπέναντι, τὸ τραπέζιον τῆς ἐργασίας
εἰς τὴν ἄλλην γωνίαν, μία λάμπα ἐπάνω μὲ κυα-
νοεῖδὲς ἐπικάλυμμα, τὸ ὁποῖον ἔφερε καθεσπέραν
ἀναμμένον ἡ σιόρα Νένη ἀπὸ τὸ μαγειρεῖον καὶ
ἔλεγε:

«Καλὴ σπέρα τς' ἀφεντιᾶς σας!»

Τὰ ἐπὶ τοῦ κομμοῦ κομψοτεχνήματα, τὸ ὁποῖον
ἐδῶ ἐπέχει τόπον γείσου ἐστίας ἢ κυλλίβαντος, ἦσαν
ὅπως τάρηκε· δύο ἀγγεῖα ἀπὸ ἐσφυρισμένην ὕαλον
μὲ τεγγητὰ ἄνθη, δύο τσαρουχάκια κόκκινα ἀπὸ
πορσελάνην συνηνωμένα — τὰ ὁποία ποτὲ δὲν μετε-
χειρίσθησαν ὡς τεφοδόχην, ἀλλ' ὡς θήκην κομ-
βίων καὶ βελονῶν, — κοκκάλινον πιεστήριον ἐν σχή-
ματι κυναρίου κιτρίνου, ἀμόρφου, ὡς ἀγάλματος
αἰγυπτιακοῦ, καὶ ἐν τεμάχιον ἀργυρομέλανος λαυ-
ριακοῦ γαληνίτου. Ὑπεράνω ἦσαν ἀνητημέναι αἱ
αὐτὰι ἀκόμη εἰκόνες· ἡ μία μεγάλη σκοτεινὴ ἐλαιο-
γραφία, παριστώσα τὸν Γιακουμάκην Στέφαν νέον
καὶ ἄλλη ὑποκάτω μικρὰ χαλκογραφία παριστώσα
τὸν Κωνσταντῖνον Παλαιολόγον, μαχόμενον ἐπὶ τῶν
τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως... Ὅλα ὅπως
τάρηκε· μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τῷ ἐφαίνοντο μικρό-

τερα, σκοτεινότερα, ἢ ὅπως διατηροῦντο ἔκτοτε εἰς τὴν μνήμην του — ὅλα ἐκτὸς τῆς φιλίας του Μαργαρίτας, ἢ ὅποια ἐμεγαλύνθη ἀπεναντίας καὶ ἀνέλαμψεν ὥστε νὰ δειλιάζη σήμερον αὐτὸς νάντενιση εὐθὺς πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς τοὺς καταμαύρους, μὲ τὸ λεύκωμα τὸ ἀμυδρῶς ὑποκύανον, καὶ ἐκτὸς τοῦ ὀφθαλμοῦ τῆς, τὸ ὅποσον διὰ τῆς ἀνοικτῆς θύρας ἔβλεπε στιλπνόν, καθάριον, νεάζον, ἄξιον ἐνδιαίτημα τῆς κόρης, ἢ ὅποια ἀντιτίθετο ζωηρότατα πρὸς τὴν ἡρεμίαν καὶ τὸ ἡμίφως τῆς οἰκίας ἐκείνης.

«Μπα ὁ Τόνης μου! μπα τὸ παιδί μου!» ἔλεγεν ἡ Γιακουμάκαινα κτυπῶσα τὸν ἀγαπητόν της ἐπὶ τῶν ὤμων. «Θυμαῶσαι τὸ σπίτι ποῦ ἔκαθόσαστε; Ἔντογε!»

Καὶ τῷ ἔδειξεν ἀπὸ τὸ παράθυρον τὴν οἰκίαν, εἰς τὴν ὅποιαν ὁ πατὴρ μετὰ τῆς μητρός του καὶ αὐτοῦ εἶχον ἔλθει νὰ κατοικήσουν, ἐξ οἰκογενειακῶν περιπετειῶν καὶ ἐριδῶν ἕνεκα τοῦ γάμου των ἀπομακρυνθέντες τότε τοῦ κόσμου καὶ καταφυγόντες δι' ὀλίγον καιρὸν εἰς τὴν παράμερην συνοικίαν, ὅπου ἔκαμαν τὴν γνωριμίαν τῆς σίορα Γιακουμάκαινας καὶ ἔστειλαν εἰς τὸ σχολεῖόν της τὸν μικρὸν Τόνην.

«Θυμαῶσαι, παιδάκι μου, ποῦ εἶχες τὸ σάγριο ἐκεῖνο ποῦ ἐπῆγε νὰ σου φάη — ὁ Θεὸς νὰ σε φυλάη καὶ κακὸ νὰ μὴν ἔχης, — οὐλὴ τῆ μασέλα καὶ μὴ νὰ σοῦ το ξορκίσω μὲ τὸν ἀγιασμὸ δὲν ἦτανε κάζο νὰ σου γιάνη ποτέ;

— Ναί, ναί. . .

— Ἀμὴ τὸ χέρι σου; ἀμὴ τὸ χεράκι σου, ποῦ ἔπεσε ἀπὸ τῆ συκιά τῆ αὐλῆς σας καὶ το τσάκισες, ὄξω ἀποδώπα; Θυμαῶσαι πόσον καιρὸ σοῦ τῶχαμε σὲ στέλλες ἴσια μὲ ποῦ νὰ θρέψη; Ἡ καίμην ἡ σίορα μάρε τὰ τί ὑπόφερε καὶ μὲ σένανε! Νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθειαν ἤσουνα καὶ λιγάκι ἀσύστατος τὸν καιρὸ ποῦ ἤσουνα μικρός.

— Μυ! τὰ ἴδια καὶ τώρα» εἶπεν ὁ Τόνης.

«Ἄ, μπα-μπα-μπά, δὲν το πιστεύω! δὲν το πιστεύω!» διεμαρτυρήθη ἡ Γιακουμάκαινα, ροφῶσα τὸν ταμβάκον της μὲ κλειστὸς ὀφθαλμοὺς. «Ἐσὺ τώρα εἶσαι φρόνιμος, ἄντρας μὲ μυαλὸ καὶ μὲ τάξι. Ἀμὴ πῶς;»

Μὴ θέλουσα δὲ νὰ ἐκθάψη καὶ ἄλλας ἀναμνήσεις ἀσύστατας, τὰς ὁποίας δὲν θὰ ἤκουεν ἴσως μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν ὁ κόντες της, ἔτρεψεν ἐπ' ἄλλο τὴν συνομιλίαν καὶ ἤρχισε νὰ τῷ ζητῇ πληροφορίας περὶ τῆς μητρός του, τοῦ πατρός του, τῆς ἀδελφῆς του τῆς Κίτης, τῆς ἀδελφῆς του τῆς Κεβῆς, τῆς γραίας Μηλιᾶς, ἂν τὴν ἔχουν ἀκόμα στὸ σπίτι, καὶ περὶ ἄλλων ἀπὸ τὰ ὅποια τὰ περισσότερα τὰ ἐγνώριζε, διότι ἡ οἰκογένεια Τοκαδέλου δὲν ἐμακρύνθη ποτὲ ἀπὸ τὸν τόπον, οὔτε ὁ Γιακουμάκης Στέφας ἔπαυσε νὰ εἶνε φίλος της· ἀλλὰ τὸν ἐρωτοῦσε ἔτσι γιὰ νὰ γίνεταί κουβέντα καὶ νὰ φανερόνη τὸ ἐνδιαφέρον της, ἀπευθυνομένη ὡς ἐξ ἀρχῆς πρὸς τὸν νέον μὲ τὸ Σὺ ἐκεῖνο, τὸ ὅποσον γενικῶς ὁ ἐδῶ λαός, καὶ ὁ ἀνεπτυγμένος ἀκόμη, μεταχειρίζεται πρὸς τοὺς εὐγενεῖς, καθ' ὃν τρόπον τὸ μεταχειρίζομεθα ἀπευθυνόμενοι πρὸς τὸν Θεόν. Ὁ νέος ἀπῆντα προθυμότητος, γελῶν δυνατὰ μὲ τὴν καρδίαν εἰς τὰ

χεῖλη, μὲ τὸν ἀντίχειρα χωμένον εἰς τὸ γελέκιόν του ὑπὸ τὴν μασχάλην καὶ μὲ τόνον τινὰ φωνῆς ὑπέρρινον, γοργόν, ἄνευ πολλῶν ἀσυναϊρέτων, πρᾶγμα ἀσυνεῖθιστον εἰς τὸν τόπον καὶ τὸ ὅποσον ἔκαμε τὴν Μαργαρίταν νὰ παρατηρήσῃ:

«Ἀκοῦς, νόνα, πῶς μιλεῖ ὁ Τόνης μωραίτικα;

— Ἐ καὶ βέβαια!» ἀπήντησεν ἡ Γιακουμάκαινα. «Τώρα τόσα χρόνια, γλέπεις, στὴν Πάτρα. Δέ μας λὲς ντουνκουε, εἶνε ὤμμορφος τόπος ἡ Πάτρα;

— Σὰν ξενητεῖα καὶ σὰν Μωρηᾶς» ἀπήντησε μορφάζων ὁ Τόνης, προσποιητῶς ὀλίγον, διὰ νὰ κολακεύσῃ τὴν φιλαυτίαν τῶν νησιωτῶν, οἱ ὅποιοι θεωροῦν τὸν τόπον των — καὶ ἴσως δὲν ἔχουν πολὺ ἄδικον, — ὡς τὸν καλλίτερον τοῦ κόσμου.

«Ἡ κυρίες ὅλες ἐκεῖ φοροῦνε φέσια» ὑπέλαθεν ἡ Μαργαρίτα «καὶ τὰ κορίτσια βγαίνουν ξεσκουφότα ἀλήθεια;

— Ἀμὴ καὶ τὰ κότολα τῶν ἀντρῶν πῶς τᾶχεις; Φόρεμα, μάτια μου καὶ ἡ φουστανέλλα;

— Ναί! μὰ εἶνε καὶ πολλὰς οἰκογένειες καθὼς πρέπει» εἶπεν ὁ Τόνης.

«Σὰν κ' ἐδῶ;

— Ὅχι ποτὲ σὰν κ' ἐδῶ, μὰ τέλος πάντων! Βλέπεις ἀνθρώπους πολιτισμένους. Βάλε τώρα ποῦ εἶνε καὶ ξένοι ἕνα σωρό».

Καὶ ἐξηκολούθησεν ὀλίγον ἀκόμη ἡ περὶ Μωρηᾶ συνομιλία, ἕως οὗ ὁ Τόνης ἐστράφη πρὸς τὰ παιδία, τὰ ὅποια ἀπὸ τοῦ ἀμοιθεάτρου των ἐξηκολούθουν νὰ σιωποῦν καὶ νάκούουν, καὶ ἠρώτησε τίνος εἶνε δύο μικρὰ ξανθὰ, μὲ γαλανοὺς ὀφθαλμοὺς, οἱ ὅποιοι τὸν ἔβλεπαν διάνοικτοι, ἐκπληκτικοί.

«Δέν τα ξέρεις! δέν τα ξέρεις! Εἶνε ἐνοῦ μακελάρη ἐδῶ κοντὰ» ἀπήντησεν ἡ Γιακουμάκαινα, μὲ ὕφος σημαῖον «Δέν εἶνε ἀπὸ τῆ ράτσκα τῶν παιδιῶν ποῦ εἶχα μία βολά».

Ὁ Τόνης ἐπλησίασε καὶ ἐθώπευσε τὸ μικρότερον.

«Τὸ ξέρεις τὸ μάθημά σου;

— Ναί!» ἀπήντησε τὸ παιδίον.

«Ναί;!!» παρενέβη ἀμέσως ἡ Γιακουμάκαινα ἐπιπληκτικῆ. «Ποῖος σ' ἔμαθε νὰ μιλής ἔτσι; Ναῖσκε, κόντε μου, λένε. Πέστο!

— Ναῖσκε, κόντε μου!» ἐτραύλισε τὸ παιδίον.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἐδίδετο τὸ μάθημα αὐτὸ τῆς συμπεριφορᾶς, ἔτριξεν ἡ κλίμαξ, ὑπὸ βῆμα βαρὺ καὶ ἀνῆλθεν ἐπιστρέφων κατὰ τὴν συνῆθειάν του ὀλίγων ὥραν πρὸ τοῦ γεύματος, ὁ σιὸρ Γιακουμάκης. Ἐπεβλήθη εὐθὺς ἀμέσως ἡ κάπως προτεταμένη του κοιλία καὶ ἡ βαρεῖά του φωνή:

— ὦ, καλῶς ἐκόπιασες! καλῶς ἐκόπιασες! Μοῦ τῶπανε πῶς εἶσαι ἀπάνου.»

Καὶ ἐναγκαλισθεὶς τὸν νέον, τὸν ἐφίλησεν ἐπὶ τῆς παρεῖδς μὲ πατρικὴν τρυφερότητα.